

کانون وکلا

سال هفتم

مرداد و شهریور ماه ۱۳۳۴

شماره ۴۳

محمود سرشار

قسمت دهم

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

پیدایش خط و عوامل آن

چه عواملی اسلوب خط را تشکیل میدهد

جعل چیست و برای کشف آن چه باید کرد

در شماره ۴۲ بحث مفصلی در قسمت جعل نوشتجات و اسبانات از طریق انتقال بعمل آمد و دونوع از این قسم جعل را که گرده برداری و برگرداندن طرح باشد بنحو تفصیل بیان کردیم اینک بتعریف جعل از طریق برش حروف و کلمات و سیلابها و عبارات پرداخته و علائم و آثار پراکه کمک بکشف جعل این اوراق سینماید شرح داده و نظایر و اشباه آنرا که در دنیا رخ داده است ذکر مینمائیم تا خوانندگان گرام کاملاً وقوف و آشنائی باین قبیل اوراق غیرحقیقی حاصل نموده و در مقام تعقیب ایندسته از بز هکاران برآیند ولی افسوس که دستگاه قضائی ما هنوز از نظر نداشتن وسائل از قبیل کارشناسان فنی و آلات و ادوات و لابوراتوارها فقیر بوده و جز اسقاط تکلیف در این کاخ با عظمت و سایر سازمانهای قضائی کشور چیز دیگری مشهود نمیمدد و در اثر این غفایت و تسامح و عدم توجه اولیاء امور میدان وسیعی برای ارتکاب این اعمال جهت جاعلین ایجاد گردیده و امنیت در تمام شئون حیاتی افراد کشور کاملاً متزلزل شده و هیچکس ب فکر اصلاح و ترمیم و یا تکمیل آن نمیباشد و طرفه تر از همه آنست که هر کس در رأس ایندستگاه قرار میگیرد داد از اصلاح زده ولی آثاری از آن معلوم و هویدا نمیباشد و روز بروز سیر قهقرائی خود را تعقیب مینماید .

این حقیقت بقدری مسلم است که هر زمامداری برای ایندستگاه تعیین میشود دم از اصلاح میزند و این معنی خود میرساند که فساد و تقصی در کار هست که باید باصلاح آن کوشید ولی کسی اثری از اصلاح نمیبیند و در هر تغییر و تحولی فقط به نقل و انتقال یا تغییر و تبدیل مأمورین و کارمندان میردازند و از آن بزعم و عقیده خودشان اصلاح را میخواهند و آنرا عملی شده میندازند و حال آنکه با توجه دقیق و عمیق ملاحظه خواهد شد نه تنها دفع فساد و یا اقدام باصلاحی نشده سهل است هرروز از جریان سابق محور امور بطی تر و کند تر شده و درحول همان محوری که مدار امور ما دور میزد گردش میکنند .

مخصوصاً در مورد جعل و کشف آن و تعقیب جاعلین که خطرناکترین دسته فاسد و مضر بحال مملکت میباشند از هر نظر که فرض و تصور کنیم چه از لحاظ لوازم علمی و چه از نظر اجراء مقررات قانون که منتهی بقلع و قمع اینلسته تبهکار بشود ابدأ قدمی برداشته نشده و روز بروز این دسته با جسارت بیشتری بیجان و مال مردم حمله می کنند و باکی از کسی ندارند .

جعل از طریق برش

جعل از طریق برش عبارت از برگرداندن نوشتجاتی است که بوسیله تلفیق حروف کلمات و سطور بریده صورت گرفته شده باشد . این عمل بوسیله جاعلینی انجام میگردد که با شخص متوفی دوستی و یا خویشاوندی داشته و یا متصدی تحریرات او بوده باشند و در اثر این روابط از کلیه نامه ها و نوشتجات و اوراقی که در دسترس آنان میباشد حروف و کلمات و سطور و قسمتهای مورد استفاده و نیاز خود را بریده و متن نوشته منظور را با آن تلفیق و ترکیب مینمایند و اگر نواقصی در نوشته مورد جعل از حیث کلمات و حروف مشهود گردد آنها را با همان سبک و اسلوب در نتیجه افزایش تقلید کرده و تکمیل مینمایند و سپس روی کاغذ تمبرداری که قبلاً تهیه شده بهمان نحوی که در شماره قبل در قسمت انواع برگرداندن نوشتجات و امضات اشاره شده است برگردانده و مورد استفاده قرار میدهند .

گرچه این نوع جعل ندرتاً اتفاق میافتد معهذاً نظایر زیادی در کشور ما پیدا میکند که بهارت جاعلین آن باندازه بوده است که حقیقت امر را از نظر کارشناسان مکتوم داشته و بواسطه شباهت حروف و کلمات اظهار عقیده بر اصالت این نوع اسناد نموده اند و حال آنکه شباهت دلیل بر اصالت و عدم اصالت یعنی مجعولیت این اوراق نبوده و بسهولت میتوان با در نظر گرفتن نکات ودقایق فنی و علمی پرده از اعمال این دسته جاعلین برداشته و آنانرا بکیفر اعمال خود برسانند .
جعل از طریق برش در دو موقع انجام میگردد .

۱- جمع آوری متن .

۲- انتقال .

جمع آوری متن

علاقه جاعل آنست که خطوط را که میخواهد تقلید کند از صاحب خط بدست آورد و خطوط مزبوره باید بمقدار کافی و معتناهی باشد که با منظور و مقصودش تطبیق و برابری کند تا بتواند مطلوب خود را به آسانی انجام دهد.

مثلاً برای تنظیم یک وصیتنامه جاعلی که قرابت و خویشاوندی با متوفی دارد و یا از دوستان صمیمی او بشمار میرود مسوده ای از یک وصیتنامه و یا وصیتنامه خودنوشتی که در نتیجه عمل مؤخر موصی باطل شده باشد بدست آورده و آن نمونه ها موادی است برای تهیه مقدمه و سرآغاز و قسمتی از موضوع و متن و تاریخ و امضاء مفید بوده و اگر از متوفی نوشتجاتی در دست باشد میتواند بخوبی از روی پاکات آن اسم متوفی را هم در اختیار خود داشته باشد و از سرلوحه نامه ها نیز میتوان تاریخی را که مورد احتیاج است بدست آورد زیرا تواریخ مزبوره حکایت از تعداد روز و ماه و سال مینماید.

پس از تهیه این مقدمات قیچی بدست گرفته و تمام آن قسمتهائی که انتخاب شده و مورد احتیاج جاعل میباشد بریده تا بتواند در موقع تلفیق و ترکیب استفاده نماید سپس آنها را برطبق سطوری که مورد احتیاج است جمع آوری و ترکیب کرده و روی کاغذ سفید می چسباند. و اگر از سطور آن چیزی کسر و نقصان از قبیل نام املاک غیر منقول و یا اشیاء داشته باشد از روی همان نوشتجات حروف و سیلابها را جدا کرده و نواقص سند و نوشته ای را که جعل میکند تکمیل مینماید.

اشکال این امر این است که بتوان هم آهنگی و موازنه و تعادل عبارات و کلمات و حروف را که از ماخذ و منابع مختلفه بدست آمده است برقرار نمود. زیرا نمیتوان در وسط متن نوشته که با خط ریز نوشته شده است سیلاب و کلمه ای که دارای اندازه بزرگ است گذارده و همچنین حرف و کلمه ای که با قلم خود نویس نوشته شده در ردیف کلمات و حروفی که با قلم دیگر نوشته شده است قرار داد.

از تغییرات فاحشی که در کجی و انحناء و شیوه و سبک حروف و کلمات پیدا میشود باید احتراز نمود و دقت کرد که خطوط شکسته و نستعلیق و ثلث و نسخ و شیوه امین الدوله و امیر نظام با یکدیگر مخلوط نکرده.

جاعل زبردست و ماهر حروف و کلمات بریده را به نحوی که بدست آورده است ترکیب نخواهد نمود ابتدا از آن عکس برداری کرده تا بتواند روی سطح صاف آنرا تغییر مکان داده و این عمل بستگی با طرز انتقال حروف و کلمات بریده شده خواهد داشت. در امثله و شواهدی که برای این نوع جعلها ذکر میکنند گفته میشود که اولین شخصی که به فکر جعل از طریق برش حروف و کلمات افتاد از نظر اینکه این عمل را بخوبی انجام دهد و فکرش بطرز نیکوئی عملی گردد به یکنفر هنرمند مراجعه نمود تا حروف و کلمات ترکیب شده را از طریق چاپ باسمه ای روی کاغذ انتقال دهد و پس از انجام این امر منویات و مقاصد خود را عملی کرده و استفاده و اموال زیادی از این رویه غیر مشروع عاید او گردید.

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

دسته دیگر از جاعلین جعل با برش را با تهیه موادی که انجام آنرا تسهیل نماید عملی نموده و آنچه در بادی امر به نحو معکوس بدست می آید بصورت مستقیم و صحیح درآورده و مطلوب خود را انجام میدهند.

پیلهوران و دوره گردان قالبهای پارافین را که درحکم چوبک است به افرادی فروخته و آنان هم برای این منظور آنها را بکار برده و به هدف خود نائل میگرددند.

ولی جاعلین که بهیچوجه آزمایشگاه دزدان آنان خطور پیدا نمیکند عمل جعل خود را از طریق گرده برداری انجام میدهند.

یکی از اوصاف این جعل این است که کلیه کلمات و حروف آن که مورد نیاز است از اوراق مسلم الصدور اقتباس شده است.

اگر انتقال غیر از گرده برداری صورت گیرد فاقد هرگونه علائم و مشخصات بوده و قابل تشخیص از سایر اقسام جعلها نمی باشد و اینگونه جعلها متضمن خطرهای زیادی بوده و از قوه تمییز و تشخیص کارشناسان خارج میباشد.

کارشناس

معروفترین و مشهورترین جعلها از طریق برش به محض اعلام جرم کشف شده ولی از نظر کارشناسان دور گردیده و نمیتوان از این حیث آنانرا ملامت نمود زیرا این نوع جعلها علاوه بر خطرات حاصله تا زگی نداشته و فعلاً که وسایل ارتکاب این نوع جعلها کشف گردیده مورد مطالعه قرار گرفته و اوصاف و مشخصات آنها ذکر گردیده تا بزرگترین حربه و اسلحه ای برای کارشناسان از جهت کشف آن بوده باشد بنابراین لازم است به خصوصیات و کیفیات این نوع جعلها وقوف حاصل نمود.

علائم این قبیل جعلها بدو دسته تقسیم میگردد.

۱ - علائم کلمات و حروف بریده

۲ - علائم نقل و انتقال آنان

علائم حروف و کلمات بریده

یکی از مشکلات مهمی که بیشتر جاعلین از نظر اقسام خط مواجه با آن میگرددند عبارات از اندازه و حروف ترسیمیه میباشد و این مشکل هم غیر قابل جبران میباشد زیرا در موارد عدیده و تجربیات حاصله یکی از علائم جعل برش حروف بی ترتیبی و بی نظمی آن است که نکات زیرین باید کاملاً رعایت گردد.

اندازه از نظر نسخه اصلی

یکی از موضوعاتی که بیشتر جاعلین مواجه با آن میگرددند تهیه اندازه حروف میباشد زیرا جاعلین در موقع ترکیب و تألیف حروف و کلمات بریده باید اندازه سنج در دست داشته باشند تا حروف و کلمات ترکیب شده که از کاغذها و نوشتجات مختلفه بدست آمده باندازه یک هزارم میلیتر باهم اختلاف و تفاوت نداشته باشند و حروف نوشته و سند مورد تقلید باید موازنه و هم آهنگی باهم داشته باشند تا حروف و کلمات ناجور باهم تلفیق نگردد.

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

گاهی تفاوت و اختلاف حاصله جزئی بوده و گاهی فاحش و کلی میباشد. اختلاف جزئی بوسیله عکاسی و بزرگ نمودن قسمتهای مورد ظن تشخیص میگردد و پس از انجام این امر حروفی که از نوشتجات مختلفه چیده شده و ترکیب گردیده کاملاً مشهود و معلوم میگردد. اختلاف از حیث اندازه بدست آمده و مفتاحی برای رسیدگی به جهات دیگر میگردد.

اندازه از نظر وضعیت و گرسی

هر نویسنده بغیر از نامه‌های اداری و تکالیف مدرسه نمیتواند در نوشتجات خود اندازه ثابتی را نگاهدارد گاهی ریز می‌نویسد و گاهی درشت.

حروف ابتدای نامه و هر نوشته‌ای درشت‌تر از حروف قسمتهای آخر و نهائی آن میباشد زیرا نویسنده برای اینکه مطالبی را که در نظر دارد در قسمت آخر نامه و کاغذ جای دهد سعی میکند ریزتر بنویسد تا بتواند مطلوب خود را انجام دهد و از ارتفاع بعضی از حروف هم میکاهد تا بیشتر جا برای تأمین منظور خود داشته باشد و هر قدر به قسمت نهائی نامه برمیخوریم بیشتر حروف آن از حیث ابعاد با حروف ابتداء آن تفاوت و اختلاف دارد.

بعضی‌ها عادت دارند حروف تنهارا از حروف دیگر بزرگتر بنویسند و حروف اول و وسط و آخر با هم فرق میکنند و در موقع تلفیق مانند نوشتجات مسلم‌الصدر در نمی‌آید و تناسب رعایت نمیگردد و همین عدم تناسب و هم‌آهنگی موجب کشف جعل میگردد.

کجی و انحناء

آنچه در مورد اندازه حروف صدق پیدا میکند در مورد اندازه زوایا نیز کمی صادق است زیرا نویسنده به مقتضای تندی و کندی و طرز تحریر کمی مایل و خمیده‌تر مینویسد نتیجه جمع‌آوری حروف و کلمات از طریق برش که از اسناد و نوشتجات مختلف صورت میگیرد در موقع ترکیب تناسب و اسلوب و شیوه رعایت نمیگردد.

شکل و صورت

معمولاً یک حرف به مقتضای محل و مکان یعنی اول وسط آخر یا تنها شکل و صورت آن فرق میکند و این اختلافات بعدی است که بهیچوجه با هم شباهت ندارند بعلاوه بعضی از حروف هستند که تغییر شکل آنان بستگی و ملازمه با حروفی دارد که با آن اتصال پیدا میکند و بعضی هم با تغییرات جزئی بصورت حروف دیگر درمی‌آیند مثل ب پ ت ث ج چ ح ذ ر ز ژ س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق که با تغییر نقطه یعنی کاهش و افزایش آن بصورت دیگر درمی‌آید و این امر را میتوان از نظر تراشیدگی و الحاق و از حیث قدمت و حدوث مرکب کاملاً معلوم نموده و موجب کشف عمل جاعلین میگردد.

امتداد

هر کس به خطوط و کلمات ترسیمیه یک نوع جهت و امتداد داده و کاملاً

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

بستگی با شخص نویسنده دارد ولی از نظر تغییرات حاصله در جسم و روح نویسنده نوشتجات آنان از حیث امتداد و جهت با هم اختلاف دارند.

نوشتجاتی که با عجله و ترس و حالت عصبانی و ضعف و ناتوانی تنظیم میگردد با نوشتجاتی که با فرصت بیشتری و در حالت آرامش روح و قدرت و یا توانائی تحریر شود با یکدیگر فرق دارند و جاعلینی که در نوشتجات مختلفه کلمات و حروف را می‌چینند باید در موقع ترکیب و تلفیق رعایت این نکات را بنمایند و در صورت عدم رعایت در موقع تطبیق نوشتجات مجعوله با نوشتجات مسلم‌الصدر اختلافات مزبور ظاهر گردیده و پره از روی اعمال جاعلین بر خواهد داشت.

جوړ کردن متن سند و نوشتجات

گرچه جعل از طریق برش همیشه متوجه نوشتجاتی است که موجز و مختصر بوده باشد ولی متن نوشتجات همیشه ایجاد سوء ظن و شبهه‌ای نموده و از فواصل خطوط کلمات - حاشیه - امتداد و جهت آن - طرز خانمه دادن به سطور - عرض کاغذ در قسمت سفیدی آن - سوار کردن کلمات - تقطیع کلمات و ارتفاع و دم رو باهی بعضی از حروف موجب کشف جعل گردیده و جاعل در موقع تنظیم و ترکیب حروف و کلمات چیده شده از رعایت تقلید این نکات که در اوراق مسلم‌الصدر متوفی منعکس است غفلت مینماید و با دقت و توجه کمی اعمال تقلب آمیز که در تنظیم نوشته جعل بکار رفته است کشف میگردد زیرا جاعل هر چه مورد نظر است می‌بیند ولی آنچه در فکر او خطور پیدا نمیکند نخواهد دید و بعضی از این جزئیات از نظر کارشناس هم محو میگردد همانطور که از نظر ذینفع محو میشود.

علائم انتقال

علائم انتقال متعدد بوده و طریقه کشف آن متفاوت میباشد.

الف - موارد انتقال بصورت چاپ با سمه‌ای از طریق تجزیه مرکب کشف میگردد.

ب - اگر انتقال بوسیله پارافین چوبکی انجام شده باشد کاغذ در موقع امتحان و آزمایش دارای برق و صافی مخصوصی بوده و در **گرافو تپپی** و **کالکوگرافی** هم همین معنی صدق پیدا خواهد نمود.

ج - اگر انتقال از طریق کرده برداری صورت گرفته باشد علائم اصلاح و پرداخت از علامت تشنج منقطع و زیادی استعمال مرکب و سایر اشتباهات ناشیه در موقع مبادرت باین امر کشف میگردد.

د - جاعل مجبور است که در هر مورد و هر طریقه انتقال ترکیبات حاصله از قسمتهای چیده شده را بهم متصل نماید.

کلمات و واژه‌هایی که با حروف و سیلابهائی که مقابل وردیف هم چیده شده است باید بوسیله حروف اتصال تکمیل گردد.

این اصلاح و پرداخت بوسیله گرافوسکوپ (Graphoscope) یا بزرگ‌درشت شدن ظاهر و هویدا میگردد.

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

در هر حال جعل از طریق برش که در بادی امر خطرناکترین جعلها محسوب میشود بوسیله دو دسته از علائم کشف گردیده که علائم اول از اوصاف این قبیل جعلها محسوب و به سهولت از نظریک فرد بصیر و مطلع قابل کشف میباشد.

جعل از طریق برش نادرترین و خطرناکترین جعلها میباشد و در دو مورد عملی میگردد.

۱- ترتیب و تنظیم متن سند از طریق قسمتهای چیده شده یک نوشته مسلم الصدور

۲- انتقال یا گرده برداری از قسمتهای ترکیب شده.

لابوسیینی (La Boussinière) در نتیجه کار معروف خود از ۱۸۹۰

وجود این جعل پی برده و در نتیجه اقرار مرتکب اصلی پس از عکس برداری از طرز ساختن آن در روی کاغذ تمبردار و قوف حاصل نمود .

دکتر لوکار (Dr. Locard) موارد متعدد برای که در سر لوحه آن کار پاشا قرار

گرفته است شرح میدهد که بدین تفصیل میباشد .

در ۲۳ ژوئن ۱۹۲۸ یک بانوی محترم و متمولی سماء به **کونتس ماری کاهل**

پاشا (Comtesse Marie Kahil Pacha) که فوق العاده مسک و وه ظنی بود

در بیمارستان ایتالیائی اسکندریه فوت نموده و ثروت هنگفتی از خود باقی گذاشت .

وراث حقیقی متوفیه به محض ورود مشاهده نمودند که نامبرده وصیت نامه

در تونسولخانه ایتالیا دارد که بموجب آن مبلغ ۲۵۰۰۰ لیره مصری که معادل دومیلیون

فرانک فرانسه بود در ۱۸ مارس ۱۹۲۸ به منشی خود صلح نموده بود و این امر باعث

حیرت و شگفت دیگران واقع گردید زیرا منشی مزبور در حدود سه ماه نزد آن خانم بسمت

منشی گری اشتغال داشته و تنظیم چنین وصیتنامه ای از لحاظ کمی مدت مستبعد بنظر میرسید

و موجب سوء ظن وراث از هر حیث و از هر جهت واقع گردید .

یکی از وراث فوراً از وصیت نامه مزبور عکس برداشته و آنرا با اوراق

مسلم الصدور دیگر به آزمایشگاه پلیس فنی لیون برای رسیدگی فرستاد پس از امتحانات

و رسیدگی های کامل معلوم گردید که در وصیتنامه بهیچوجه آثار و علائم تراش و خراش

و محو وجود نداشته ولی از نظر اندازه حروف فواصل زوایا و ضخامت اختلافات زیادی

با اسناد مسلم الصدور داشته و چنین نتیجه گرفتند که تنظیم این وصیتنامه بوسیله برش و چیدن

حروف و کلمات و عبارات و همچنین گرده برداری بعمل آمده و این جعل بوسیله متصالح

یعنی منشی متوفیه صورت گرفته و با دسترسی که بکلیه نوشتهجات و اسناد متوفیه داشته موفق

به ساختن چنین وصیتنامه معمولی شده است و تقاضای بطلان آنرا از دادگاه اسکندریه نموده

و محکمه بختلط در ۱۴ مه ۱۹۳۲ حکم بطلان آنرا صادر و متوفیه بدون وصیت نامه اعلام گردید .

کاردولابوسیینی (De la Boussinière)

ادوار دولابوسیینی (Edouard de la Boussinière) یکی از ملاکین

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

آنژ (Angers) بود و کلیه کارهای ثبتی خود را به **گویار** (Guyard) رئیس قصبه ایره (Iré) شهرستان **من و لووار** (Maine-et-Loire) مراجعه مینمود.

این مالک برادری داشت موسوم به **آدلف** (Adolphe) که از متمولین درجه اول سویس محسوب میشد و در ژنوسکونت داشت ولی اختلافات نظر سیاسی موجب جدائی این دو برادر شده بود و آنها را از یکدیگر دور نموده بود از این نظر **دولا بوسینیر** احتمال میداد که برادرش اموالش را بدیگری صلح کند و برای او چیزی باقی نگذارد. روزی به **گویار** مراجعه کرد و با او پیشنهاد نمود که اگر برادرش را که با او صمیمیت زیاد دارد و ادراک کننده وصیتنامه ای به نفع او تنظیم نماید و تمام اموالش را با وصلح کند نصف از آنچه عاید او میگردد بعنوان حق العمل به **گویار** خواهد پرداخت.

آدلف در ۱۸۵۵ فوت نمود و کلیه اموال خود را به یکی از بستگانش موسوم به **دو برنون** (De Bréon) بموجب یک وصیتنامه خود نوشت صلح نمود. در ژوئیه ۱۸۸۶ **گویار** برای برگرداندن خطی به یکنفر متخصص چاپ سنگی که **شارپانتیه** (Charpentier) نام داشت مراجعه میکند شخص مزبور تقاضا و سفارش او را بخوبی انجام میدهد و **گویار** از مهارت و پاکیزگی کار او خوشش میآید و بفکر می افتد که کار **دولا بوسینیر** را هم به او واگذارد نماید.

فوراً دو سند درست میکند یکی سند ۱۴ ژانویه ۱۸۸۵ است که تمام عملیات قبلی متوفی را ابطال مینماید و دیگری سند ۱۵ ژانویه است که پس از ابطال تمام اموالش **آدلف** به برادرش **دولا بوسینیر** واگذار میکند و این دو سند را با مقداری از نوشتجات و اسناد مسلم الصدور **آدلف** برای **شارپانتیه** فرستاده که از روی آن اوراق مندرجات این دو سند را انتخاب نموده و از طریق برش حروف و کلمات و سیلابها و امضاء این دو نوشته را ساخته و تقلید و چاپ نماید.

شارپانتیه سند ساز از روی نامه و اوراق متوفی حرف به حرف کلمه به کلمه جمله به جمله پیچیده و آنها را مرتب و منظم نموده و این دو سند را تهیه مینماید و به کارگر خود آقای **باگی یا** (Baguiat) دستور میدهد مقداری از این اوراق را با سوکر بنات دوپلمپ (**Sous-carbonate de Plomb**) و بلان دارژان (**Blanc d'argent**) در روی کاغذ شطرنجی چاپ نماید بعداً سنگ چاپ و آثار آنرا از بین ببرد.

شارپانتیه به **گویار** اطلاع میدهد که این اسناد ممکن است در موقع آزمایش خوب از آب در نیاید و بهتر است مجدداً آنها را اصلاح و پرداخت نموده قلم افتادگی ها و قواصل را درست کرده و تحویل بدهد و بعد از انجام این اعمال اسناد را ارائه میدهد و در مقابل **گویار** سردفتر سیصد فرانک برای او ارسال میدارد.

شارپانتیه این اسناد را با پست برای رئیس دادگاه شهرستان **سگره** فرستاده و او هم برای **گویار** ارسال میدارد که در آرشيو خود حفظ نماید. وقتی **دو برنون** (De Bréon) از این وصیتنامه اطلاع حاصل مینماید فوراً دعوائی برای ابطال آن اقامه و عدم اصالت آنرا اعلام میدارد.

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

ولی کارشناسان اظهار نظر به اصالت ایندوسند نموده دادگاه آنزه کلیه ماترك را متعلق به ادواردولابوسینیر شناخته و این حکم در ۹ ژوئن ۱۸۹۰ مورد تأیید دادگاه استان آنزه واقع میگردد.

در دهم سپتامبر ۱۸۹۰ آقای ادواردولابوسینیر بوعده خود وفا نموده و مبلغ ششصد هزار فرانک برای گویار بعنوان حق العمل پرداخت مینماید.

شارپانتیه هم که مدت مدیدی گویار را تهدید به پرداخت پول مینمود من حیث المجموع در چند مرتبه یکصد هزار فرانک از او دریافت نموده مجدداً براتی بعهده گویار می فرستد.

گویار از پرداخت استنکاف نموده و وجه برات را نمی بردارد و این امر موجب تغییر و کدورت او شده و موضوع را به دولابوسینیر که از این جریان بی اطلاع و خالی الذهن بوده اطلاع میدهد و بعداً مراتب را نیز به آقای دوپرون در ۱۵ فوریه ۱۸۹۱ خبر داده و رونوشت طرحهای برگردان و آزمایشهای چاپ سنگی را برای او میفرستد.

بمحض اینکه آقای دوپرون از جریان استحضار پیدا میکند فوراً گویار را تحت تعقیب جزائی قرار میدهد و پس از بازپرسی از شارپانتیه و باسیا کارگر چاپخانه و خود گویار قرار مجرمیت گویار و شارپانتیه را صادر و ادعای نام بر علیه او تنظیم میگردد و بالتبجیه گویار در ماه مه ۱۸۹۲ در دیوان عالی جنائی تحت تعقیب قرار گرفته و کارشناس رسمی و شیمی دان معروف آن زمان موسوم به باردی (Bardy) در نتیجه رسیدگیهای دقیق و پیدا کردن آثار نمک سرب و مواد چربی مجعولیت سند را محرز دانسته و بعد از استماع مدافعات مفصل دکوری (Decori) و کیل مدافع گویار و آقای دمانژ (Demange) و کیل شارپانتیه بموجب دادنامه مورخ ۲۴ مه ۱۸۹۲ گویار محکوم به ۱۰ سال حبس با اعمال شاقه و شارپانتیه سبری شناخته شده و این حکم موجب شکستن حکم دادگاه استان آنزه گردید.

این اولین مثال جعل از طریق برش است که در دادگاه طرح شده و کشف آن در نتیجه اظهار مرتکب اصلی بوده است که همین امر موجب برائت او گردیده است. باری افرادی که از طریق برش حروف و کلمات جعل مینمایند واجد صفات زیرین بوده و در سایه این کیفیات به ارتکاب این گونه اعمال مبادرت مینمایند.

- ۱ - هوش
- ۲ - لیاقات و استعداد در فن نقاشی و رسم.
- ۳ - داشتن سوابق دوستی و صمیمیت با متوفی برای بدست آوردن اوراق و برگهای مختلفه از شخص او.

تا اوصاف مذکوره در فوق در شخصی جمع نباشد محال است بتواند در مقام ارتکاب این قبیل جعلها برآید و اگر فاقد هر یک از این صفات سه گانه بوده باشد نواقص و معایبی در عملش مشهود گردیده و پرده از روی اعمالش بر خواهد داشت. جاعل دقت نمی نماید که اغلاط املائی شخصیرا که بر علیه او سند میسازد با همان

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

حالت انتقال داده و فوراً در مقام تصحیح آن بر می‌آید و این امر موجب جلب توجه کارشناسان فنی گردیده و آنانرا به کشف جعل راهنمایی و هدایت خواهد نمود.

جاعلین از کلیه نامه‌ها و اوراق منتسب به متوفی عبارات و کلمات و سیلابها و حروف را که مورد حاجتش میباشد انتخاب نموده و آنها را پیچی کرده و در دسترس خود میگذارد تا آنها را با اسلوب و طریقه‌ای که در نظر گرفته روی کاغذ چسبانیده و از آن عکس برداری کرده و سپس بچاپ آن مبادرت مینماید.

بر کارشناسان است که علائم برش و علائم انتقال را در موقع رسیدگی و آزمایش در نظر بگیرند.

نکته‌ای که قابل توجه است این است که هیچ جاعلی نمیتواند واجد صفات مذکوره در فوق باشد و همین نقص موجب میشود که زودتر با یک اعلان نظر و صرف وقت کمی با وسایل فنی عملش کشف گردد زیرا جاعل تا تبصر در این کار نداشته باشد دست باینگونه اعمال نزده و مهارت او هم متوجه دو عمل میگردد یکی برش و دیگری انتقال و هر دو قسمت ملازمه با تخصص فنی داشته و متخصصین چاپ با سمه‌ای و طراحان و نقاشان بیشتر برای انجام این قبیل اعمال مهارت بخرج میدهند.

بعلاوه هر برگی متضمن یک نوع سبک و روشی میباشد که نتیجه حالت مخصوص نویسنده در زمان تحریر میباشد و برای تنظیم هر نوشته و سندی هم سبک مخصوصی رعایت میگردد که اختصاص بخود نویسنده دارد تنظیم وصیتنامه با تنظیم اوراق تجاری از قبیل برات و سفته فرق دارد علاوه هر نوشته‌ای دارای کیفیاتی است که فقط در زمان تنظیم آن رعایت میگردد و آن کیفیات و حالات در خط محسوس میشود و جمع آوری خطوط و حروف و کلمات مختلفه از نوشتجات بر کلیه کیفیات که در ازمینه و اوقات مختلفه ایجاد شده است حکایت مینماید و همین امر مفتاحی برای کشف جعل این قبیل اوراق میباشد. در هر صورت نکات زیرین را برای این قبیل اوراق باید در نظر گرفت که در کشف جعل کاملاً مؤثر میباشد:

- ۱- املاء
- ۲- نقطه گذاری
- ۳- اندازه
- ۴- سنجش زوایا با هم
- ۵- اوصاف خط
- ۶- برداشت قلم
- ۷- اعراب
- ۸- امتداد خط
- ۹- خط حمله
- ۱۰- خطوط نهائی
- ۱۱- ارتفاع خطوط و تناسب آنها

۱۲- پیچیدگی دایره ها

۱۳- درشتی و ریزی حروف

۱۴- خط وصل

۱۵- مقایسه از نظر شکل و صورت

۱۶- امضاء

۱۷- فواصل خطوط و کلمات با هم

۱۸- اسلوب و روش خطوط

در هر صورت این اعمال و عملیاتی که بعداً هم در مورد بحث در اقسام جعل ذکر خواهد شد به دودسته تقسیم شده است و در ماده ۹۷ قانون مجازات عمومی کشور ما نیز مندرج است بدین معنی که اگر اعمال زیرین بقصد تقلب صورت گیرد جعل و تزویر محسوب میشود و عبارتند از :

۱- خراشیدن بقصد تقلب

۲- تراشیدن بقصد تقلب

۳- قلم بردن بقصد تقلب

۴- الحاق بقصد تقلب

۵- محو بقصد تقلب

۶- اثبات به قصد تقلب

۷- سیاه کردن بقصد تقلب

۸- تقدیم و تأخیر تاریخ سند نسبت به تاریخ حقیقی آن بقصد تقلب

۹- الصاق متقلبانه نوشته به نوشته دیگری

ولی مقنن ایرانی قسمتهای دیگر جعل را ولو بقصد تقلب نباشد جرم دانسته که از اینقرارند.

۱- ساختن نوشته یا سند یا چیز دیگری برخلاف حقیقت.

۲- ساختن مهر یا امضای اشخاص رسمی و یا غیر رسمی.

۳- بکار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن.

قسمت دیگر هم که غیر عادی بنظر میرسد این است که مقنن نظایر این قبیل امور را نیز جرم دانسته و تشخیص آنرا بنظر قاضی واگذار کرده که از طریق قیاس استنباط نماید و این عمل برخلاف اصول کلی بوده زیرا قضاوت در امور جزائی روی مصدحات است نه از طریق قیاس و این امر بر خلاف ماده ۲ قانون کیفر همگانی است که میگوید : هیچ عملی را نمیتوان جرم دانست مگر آنچه که بموجب قانون جرم شناخته شده باشد .

در هر حال این جعلها بصور گوناگون در آمده که در مقررات جزائی ما در یک فصل مخصوص و سایر فصول آن مندرج است که از اینقرارند :

جعل عمل - جعل حرف - جعل نوشته - جعل بادی - جعل معنوی -

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

جعل اصلی - جعل طاری - جعل اسناد عادی - جعل اسناد رسمی - جعل اسناد قضائی - جعل اسناد سیاسی - جعل اسناد اداری - جعل اسناد تجاری - جعل اسناد بانکی - جعل علائم صنعتی و تجاری - جعل گذرنامه و پروانه اقامت - جعل از طرف مستخدمین رسمی - جعل اشخاص عادی - جعل گواهینامه و غیره .

مواد راجع به انواع جعل را در شماره ۴۲ ذکر نمودیم و این مواد را از خلال کلیه قوانین موضوعه کشور که در حال پراکندگی است جمع آوری کرده و در دسترس خوانندگان گرام گذاشتیم و بقدری قوانین متشتت و منسوخه و غیر منسوخه ما را احاطه کرده که پیدا کردن و طبقه بندی و تشخیص آن کار مشکلی میباشد و معلوم نیست با این روش که پیش گرفته ایم به کجا میرویم و چه موقعی قوانین ما حالت ثابت و پایدار بخود گرفته و از دوره آزمایش خارج گردیده و بر طبق موضوع طبقه بندی و جمع آوری شده و به این عمل ننگین و شرم آور که از آثار قرون وسطائی است خاتمه میدهیم زیرا همه مردم در حال بلاتکلیفی بوده و عارف و عامی از قوانین موضوعه کشور که برنامه حیات فردی و اجتماعی آنان است بی اطلاع میباشند و نمیدانند این عنوان ابتکاری از آثار کدام از ادوار شوم تاریخ بشر بوده و در دوره مشروطیت ایران مبتکر این اصل چه شخصی بوده و به چه منظوری اتخاذ گردیده و بعداً به چه صورتی در آمده است و ادامه آن چه نکبت و بدبختی برای ما ایجاد خواهد نمود .

چون دانستن این نکات برای ما ضرورت دارد به بحث مفهوم آزمایش در قرون وسطی و انواع آن و همچنین با اتخاذ این روش غیر مطلوب در دوره مشروطیت میبپردازیم تا اولیاء امور به معایب و مفساد آن واقف گردیده و اگر باصلاح حقیقی و خاتمه دادن به کایه اختلافات علاقمند باشند در القاء این روش که منافعی حیثیت و شئون ملی و اجتماعی ما میباشد اقدام نموده و قوانین را تثبیت نموده و آنرا طبقه بندی و جمع آوری کرده و در دسترس عموم بگذارند تا در سایه زمان کلیه افراد در اثر تمرین واقف و آشنا به آن گردیده و جزء فطرت و ملکه آنان بشود و این کشور هم صورت نظم و آرامش و امنیت بخود بگیرد .

مفهوم آزمایش در قرون وسطی

در قرون وسطی بشر برای اثبات تقصیر و یا برائت متهمی و یا برای تشخیص صحت و سقم دعوی پاینده بحدیک رسته خرافات و سوهمات بوده که آنها را در امور قضائی بکار می بست - ولی در نتیجه توسعه فکر بشر و بسط تمدن آثاری دیگر از آن وجود

طریقه کشف چهل درعصر حاضر

ندارد و اگر در بعضی نقاط این علائم و آثار پدیدار شود مثبت عقب ماندگی آن جامعه از قافله تمدن خواهد بود.

کلمه اوردالی (Ordali) که آزمایش با آتش سرخ است و در قرون وسطی از طرف ژرمنها بعنوان آزمایش قضائی معمول و متداول بود همان ریشه اوردال (Ordal) از انگلوساکسون و اورتیل (Urteil) آلمانی و اوردال (ordeal) انگلیسی است که به معنی حکم صادره از مراجع قضائی میباشد.

این آزمایشها باقسام مختلف و گوناگون بوده که بشرح زیر میباشد.

۱- آزمایش با سم

آزمایش سم نزد سیاهان افریقا ماله‌های مادیگاسکار و افراد برهمنی هندوستان معمول بود و آن عبارت از این بود که بمتهم مایعی که دارای سم بود مینوشانیدند اگر مایع سبز بود برسی گشت دلیل بر برائت متهم بود و اگر او را میکشتت تقصیر او محرز میگشت.

۲- آزمایش با بلع غذاهای متبرک

لقمه نانی که مرکب از پنیر و برنج متبرک بود بمتهم مینخورانیدند اگر لقمه براحتی میرفت از اتهام منتسب سبری بود و اگر در گلویش گیر میکرد - مقصر و گناهکار معرفی میگردد و این عمل در بین انگلوساکسونها و فرانکها رواج داشت.

۳- آزمایش با آب تلخ

با افرادی که در معرض اتهام بودند آب تلخ یا آب کثیفی که در نتیجه شستن اشیاء کلیسا بدست میآید مینوشانیدند اگر شکم آنان متورم میشد دلیل بر تقصیر بود و در غیر اینصورت برائتشان ثابت میگردد این عمل در قوم یهود معمول بوده و در مورد اتهام زنا اجرا میگردد.

۴- آزمایش با آب سرد

آزمایش با آب سرد بدین نحو عمل میشد که متهم را بین دو آب سرد انداخته تا تیری را که در آب گذاشته بودند بدست آورد و یا اینکه دست و پای او را بسته بمیان دو آب رها میکردند اگر روی آب می آمد دلیل بر بی تقصیری او بود و اگر ته آب فرو میرفت گناهکار محسوب میشد و این عمل نزد پاپوسها (Papus) و ماله‌ها و همچنین در ایتالیا و اسپانی و فرانسه ساری و جاری بود.

۵- آزمایش با آب جوش و روغن داغ

دست متهم را در آب جوش و یا روغن داغ فرو میبردند تا سنگ ریزه و حلقه انگشتی را که در ته ظرف بود درآورد اگر بدست او صدمه‌ای وارد نمیشد حکم برائت او را صادر مینمودند و الا او را مقصر دانسته و به کیفر میرسانیدند - این عمل در قفقاز و هندوستان و نزد سلتها و اسلاوهای شمالی معمول و متداول بود.

طریقه کشف جمل در عصر حاضر

۶- آزمایش با آهن سرخ و آتش

در بین سوبالیهها و اعراب قبل از اسلام و یونانیهای قدیم معمول بود که متهم را و دار میگردند روی آتش و آهن سرخ راه برود و یا آتش و آهن و سرب ذوب شده را روی دست او ریخته اگر در بدن متهم زخم و یا سوختگی مشاهده میشد آنرا دلیل بر گناهکاری او میدانستند و در غیر اینصورت او را مبری مینداشتند.

۷- آزمایش بوسوله حیوانات سبع

متهم را در معبر حیوانات سبع و درنده و یا در کنار رودخانه هائی که کوسه داشت میگذاشتند اگر در مدت معینی طعمه حیوانات میشد دلیل بر تقصیر او بود و در غیر اینصورت برائت او ثابت میگشت و این عمل بین سیاهان آفریقا - مالهها و بومیهای جزیره پلینزی معمول بود.

۸- آزمایش با صلیب

متهم را با صلیب میکشیدند و در موقعی که در بالای دار بود دعای مخصوصی میخواندند اگر پس از ختم دعا زنده میماند او را پائین آورده و برائتش را اعلام میداشتند.

امروزه این نوع آزمایشها و همچنین زجر و شکنجه متهمین از نظر رعایت حقوق بشر در دنیا منسوخ گردیده فقط حیوانات زنده را در قسمت مسائل طبی مورد آزمایش قرار میدهند.

آزمایش حیوانات زنده در عصر حاضر یا طب تجربی

در طب قسمتی است که آنرا مدسین اکسپریمانتال (Médecine expérimentale) یا طب تجربی میگویند و کلیه سرومها و واکسنها و دواها و تجربیات علمی را روی حیوانات زنده آزمایش نموده تا آثار آنها را با چشم مشاهده نمایند و اغلب این آزمایشها در مورد میمونها - موشها - قورباغهها - خرگوشها و خوکچههای هندی که به کوبی (Cobaye) موسوم است انجام میگردد و در اصطلاح طبی (ویویسکسیون) (Vivisection) میگویند.

آزمایش انسان زنده یا طب مستعمراتی

در طب رشتهایست که به مدسین کولونیال (Médecine coloniale) یا طب مستعمراتی موسوم است و کلیه اطباء کشورهای بزرگ دواها و تجربیات علمی را برای تکمیل اطلاعات خود در مستعمرات نسبت به بومیها عمل نموده و از نتایج حاصله آن نظریات علمی خود را تکمیل و تقویت مینمایند.

عنوان آزمایش در قوانین ایران

یکی از مجعولات حیاتی ما همین عنوان آزمایش قوانین است که از دوره دوم قانونگذاری باین طرف معمول و مجری گردیده

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

در بادی امر این اختیار در چند نوبت در ضمن برنامه دولتها که از تصویب مجلس شورای ملی گذشته به کمیسیون عدلیه مجلس و هیئت وزراء داده شده که قوانین را بعنوان موقت یعنی آزمایش بگذرانند و اختیارات مزبور بدین شرح میباشد:

اختیارات اول

اختیارات اول در کابینه محمد ولیخان سپهدار اعظم بود که در برنامه دولت مصوب ۱۷ ذی قعدة ۱۳۲۷ (دوره دوم مجلس) که مرحوم مشیرالدوله وزیر عدلیه بوده قید گردیده است.

قسمت مربوط به دادگستری در برنامه دولت

در خصوص عدلیه اهم اقداماتی که باید بشود وضع و ترتیب قوانین است که فوراً شروع شده بمجلس پیشنهاد میشود ولی قبل از آنکه قوانین مزبوره از مجلس بگذرد برای پیشرفت امور عدلیه لازمست که:

اولاً - قواعد و دستورالعمل های موقتی که از طرف وزارت عدلیه ابلاغ میشود موقتاً لازم الاجراء بوده و مخالفت با آنها نشود.

ثانیاً - قبل از آنکه قوانین راجعه بانتخاب رؤساء و اعضاء محاکم عدلیه وضع شود وزیر عدلیه در انتخاب اعضاء اختیار تام داشته باشد که مادام که قوانین وضع نشده است بتواند مسئولیت لازم بر عهده بگیرد.

اختیارات دوم

اختیار دوم در کابینه مستوفی الهمالك بود که در برنامه دولت مصوب ۱۷ شعبان ۱۳۲۸ که دبیر الملك وزیر عدلیه بود قید گردیده است.

قسمت مربوط به دادگستری در برنامه دولت

ه - اصلاحات لازمه در امور عدلیه و تنقیح و تنظیم قوانین و قواعد لازمه در حسن جریان امور در محاکم و قبل از آنکه قوانین راجعه بانتخاب رؤساء و اعضاء محاکم عدلیه وضع شود وزیر عدلیه باید در انتخاب اعضاء اختیار تام داشته باشد که مادام که قوانین وضع نشده است مسئولیت لازم بر عهده بگیرد و اقدام فوری در تأسیس محکمه تمیز .

اختیارات سوم

اختیارات سوم در کابینه دوم محمد ولیخان سپهدار اعظم بود که در برنامه دولت مصوب ۱۴ ربیع الاول ۱۳۲۹ که مرحوم مشیرالدوله وزیر عدلیه این کابینه بوده قید گردیده است.

قسمت مربوط به دادگستری در برنامه دولت

۸ - تشکیل هیئت مخصوصه برای تدارك لوايح قوانین موقتی در مواردیکه

طریقه کشف جعل در حاضر

هنوز وضع قانون نشده و مجال انتظار گذشتن قوانین از مجرای خود نیست لوائح مزبوره فقط بتصویب کمیسیون مجلس شورایی ملی و هیئت وزراء و امضاء مقام منبع نیابت سلطنت عظمی خواهد رسید (بقای این هیئت تا وقتی است که شورای دولت دایر بشود).
۹ - اصلاح عدلیه با تدارک ترتیبات مقدماتی که لوائح آنرا وزیر عدلیه موافق ماده ۸ این پرگرام بکمیسیون عدلیه پیشنهاد خواهد کرد.

اختیارات چهارم

اختیارات چهارم در کابینه صمصام السلطنه بود که در برنامه دولت مصوب ۹ رمضان ۱۳۲۹ که مرحوم مشیرالدوله وزیر عدلیه این کابینه نیز بوده اشاره شده است.

قسمت مربوط به دادگستری در برنامه دولت

ماده ۸ - در باب اصلاحات اساسی وزارت عدلیه دولت مشغول مطالعات لازمه بوده و پیشنهادی بمجلس شورای ملی خواهد کرد قبل از آنکه ترتیب مزبور پیشنهاد شود و صورت قانونی پیدا کند هم اختیاری برای دولت لازمست که باقتضاء وقت و موقع اقداماتی که برای اجرای عدالت لازم میدانند بنماید.

ماده ۹ - مادام که قانون مجازات از مقامات مقننه نگذشته است باید دولت در دادن مجازات ترتیبی که هیئت وزراء قانون موقتی را مرتب خواهد نمود مختار باشد.

بر طبق همین اختیارات مرحوم میرزا حسنخان پیرنیا (مشیرالدوله) در اوایل شهر ربیع الثانی ۱۳۲۹ لایحه قانونی موقتی اصول محاکمات حقوقی را با جلب نظرات مسیوپرنی مستشار عدلیه به کمیسیون قوانین دادگستری پیشنهاد نموده و بدین شرح در کمیسیون مزبور تصویب و فرمان از طرف مرحوم سلطان احمد شاه صادر گردید.

نظریه کمیسیون عدلیه

کتاب قانون محاکمات حقوقی که دارای هشتصد و دوازده ماده است که هشتصد و چهار ماده آن از طرف وزارت جلیله عدلیه بعد از جلب نظریات آقای مشیرالدوله و مسیوپرنی مستشار عدلیه پیشنهاد شده و هشت ماده آن محض تفکیک و ظایف محاضر شرعیه و محاکم عدلیه و تصحیح سایر مواد و تطبیق آن با قوانین مقدسه اسلامیة از طرف علماء اعلام و نظر با احترام مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه پیشنهاد و در ابتدای کتاب اضافه شده در کمیسیون عدلیه تماماً تصحیح و تصویب گردید تحریر فی نوزدهم شهر ذیقعدة الحرام سنه ۱۳۲۹ رئیس کمیسیون قوانین عدلیه (شیخ الرئیس) (محل مهر) صحیح است العبد (اسمعیل هشرودی) محل مهر (ابراهیم الموسوی الشیرازی) (محل مهر) (نصرالله التقوی) (محل مهر) (شیخ علی الشیرازی) (محل مهر) (رضا الطباطبالی) (محل مهر).

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

بسم الله الرحمن الرحيم

نظریه نظام

قانون محاکمات حقوقی مشتمله بر هشتصد و دوازده ماده که کمیسیون عدلیه مجلس شورا شیدالله ارکانه تصویب شده در تطبیق آن با احکام مقدسه اسلام بعد از ضم هشت ماده اولیه حتی القدره و الامکان و با رعایت مقتضیات امروزه سعی و اهتمام شده است الاحقر العاصی یحیی الخوئی (محل مهر) آقا سید حسن مدرس (محل مهر) .

نظریات مرحوم مشیرالدوله و مسیو پرنی

لایحه قانون موقتی محاکمات حقوقی را اینجانب در زمان تصدی بوزارت عدلیه موافق پروگرام هیئت وزراء در اوایل شهر ربیع الثانی ۱۳۲۹ به کمیسیون قوانین عدلیه پیشنهاد کرده و بعد از شور اول بتوسط اینجانب نظرات مسیو پرنی مستشار عدلیه نیز در آن لایحه جلب شده و لایحه مزبوره پس از شور ثانوی در کمیسیون عدلیه بدین شکل که دارای هشتصد و چهارده ماده است بتصویب کمیسیون مزبور رسید پس از آن از طرف اعضاء کمیسیون عدلیه و نظام محترم هشت ماده به کمیسیون پیشنهاد شده و به هشتصد و چهار ماده این کتاب علاوه شده است (ابتدای باب دوم این کتاب) که باید موافق ترتیبی که برای قوانین موقتی مقرر است پس از اینکه بتصویب وزیر عدلیه و هیئت وزراء وقت رسید بمقام منبع نیابت سلطنت عظمی با سایر مواد مجموعاً برای صدور فرمان تقدیم شود فی ۲۵ شهر ذی القعدة ۱۳۲۹ .

حسن مشیرالدوله (محل مهر) (پرنی پرکورور دوات جمهوری فرانسه در مأموریت مستشاری وزارت عدلیه اعظم) .

هیئت وزراء

قانون محاکمات حقوقی مشتمل بر هشتصد و چهارده ماده که از وزارت عدلیه پیشنهاد شده و هشت ماده که از طرف کمیسیون عدلیه مجلس شورای ملی بر آن افزوده اند از ماده (۱۴۲) تا ماده (۱۴۹) و مجموع این هشتصد و دوازده ماده بتصویب کمیسیون عدلیه مجلس شورای ملی و تصدیق علماء نظام رسیده صحیح است و چون نظر به ماده ۱۴۹ همین قانون و نظر به مواد قانون تشکیلات محاضر شرعیه رعایت مواد هشتمگانه که از طرف کمیسیون افزوده شده موقوف و موکول خواهد بود بر اینکه محاضر شرعیه مذکور از مواد اول الی سی و چهارم کتاب دوم قانون تشکیلات برطبق مواد مزبوره تشکیل شده باشد علیهذا وزیر عدلیه باید هر چه زودتر با اجرای قانون تشکیلات علی الخصوص مواد اول الی سی و چهارم قانون مزبور اقدام نماید با مواد هشتمگانه کمیسیون نیز مثل سایر مواد این کتاب قابل اجرا شود.

نخقلی بختیاری صمصام السلطنه رئیس الوزراء (ذکاء الملک وزیر عدلیه) بتاريخ ۲۴ محرم ۱۳۳۰ (حسن وثوق الدوله وزیر امور خارجه)

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

(غلامحسن بختیاری سردار محترم و وزیر جنگ) (احمد قوام السلطنه وزیر داخله)
(حکیم الملک وزیر مالیه) (ابوالحسن معاضد السلطنه وزیر پست و تلگراف)

فرمان ابوالقاسم ناصر الملک نایب السلطنه

بنام نامی اعلی حضرت قویشوکت اقدس همایون شاهنشاه سلطان احمد شاه
قاجار خلدالله ملکه

بر حسب تصویب و پیشنهاد وزیر عدلیه مقرر میداریم.

ماده اول - دستور العمل های موقتی راجع باصول محاکمات حقوقی که مجموعاً هشتصد و دوازده ماده است و با موافقت وزیر عدلیه بتاريخ ذیقعد ۱۳۲۹ بتصویب کمیسیون عدلیه مجلس شورای ملی رسیده و هیئت نظار مجلس تصدیق کرده اند و بامضاء هیئت وزراء نیز رسیده است و اساساً مجلس شورای ملی این ترتیب را در اجرای قوانین موقتی تصویب کرده اند.

بنابمرااتب مسطور و دستور العملهای موقتی مذکوره فوق بعد از اعلان بموقع اجرا خواهد رسید.

ماده دوم - وزیر عدلیه مأمور اعلان و اجرای دستور العملهای موقتی مذکور است.

ابوالقاسم ناصر الملک نایب السلطنه طهران تنگورزیل شهر صفر ۱۳۳۰
ذکاء الملک وزیر عدلیه .

مرحوم مشیر الدوله که مبتکر این اصل است نظرش این بوده که در مدت خیلی کوتاهی قوانین را از صورت شرعی به صورت عرفی در آورده و امور شرعی را هم از عرفی تفکیک نماید و این عنوان از نظر تفریق قدرت تنفیذ از تشریح بوده است و بدین لحاظ این عنوان موقت را مصطلح نموده و در فرمان هم بنام دستور العملهای موقتی ذکر شده است که اگر منظور عملی نگردید صورت دیگر بخود بگیرد.

و برای رعایت همین اصل بود که مرحوم مدرس این قوانین را تحت عنوان **الضرورات تبيح المحظورات** تصویب مینمود و در ذیل قانون اصول محاکمات جزائی که صورت قانونی ندارد همین عنوان مندرج است. و چون انتقال از یک مرحله بمرحله دیگر بسیار کار دشواری در آن زمان بود و مردم هنوز عادت به قوانین عرفی نکرده بودند و چون مشروطیت ایران در نتیجه تغییر افکار مردم و مساعدت علمای اعلام صورت گرفته بود و ناگزیر بودیم قوانین عرفی در مملکت داشته باشیم بنابراین تحت عنوان موقت اقدام تا مردم بقوانین عرفی بمزور آشنا و مانند قوانین شرعی بعرفی هم مانوس شوند ولی متأسفانه پس از مرحوم مشیر الدوله وزیر دادگستری در نتیجه تقلید کور کورانه و گذراندن قوانین زیاد و نسخ آنها و وضع قوانین دیگر با سرعت و طرز و روش قانون گذاری ما طوری متشتت و پراکنده شد که نه فقط تأییری از آن قوانین برای کشور ما مترتب نیست بلکه خود

ایجاد اختلال و ناامنی از نظر جهل بآن و تزلزل حقوق فردی و اجتماعی مینماید .

قوانین زیر نیز در کمیسیون دادگستری بعنوان موقت تصویب گردید

- ۱- قانون موقت اصول تشکیلات عدلیه و محاضر شرعیه و حکام صلحیه مصوب کمیسیون عدلیه مورخ بیست و یکم شهر رجب ۱۳۲۹ قمری .
 - ۲- قانون موقت محاکم تجارت مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ بیست و چهارم شعبان ۱۳۳۳ قمری
 - ۳- قانون موقت امتحان حکام و صاحبان مناصب و اجزاء و مستخدمین عدلیه مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ بیست و یکم سرطان ایت ثیل ۱۳۰۱
 - ۴- قانون موقتی رسیدگی بشکایات از احکام صادره از محاضر شرعیه مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ بیست و هفتم اسد ایت ثیل ۱۳۰۱ قمری .
 - ۵- قانون موقت تعیین مجازات اداری برای عدم رعایت مواد ۲۵۳-۴۴۵-۴۴۶-۴۴۷ اصول محاکمات حقوقی مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ سوم سنبله ایت ثیل ۱۳۰۱ قمری .
 - ۶- قانون موقت راجع بتأسیس محاکم صلح نواحی و اصلاح بعضی از مواد اصول محاکمات حقوقی مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ سوم سنبله ایت ثیل ۱۳۰۱ .
 - ۷- قانون موقت ثبت اسناد و املاک مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ بیست و یکم حمل تنگوزئیل ۱۳۰۲ .
 - ۸- قانون موقت راجع باشخاصی که مال غیر را انتقال میدهند و یا تملک میکنند و مجازات آنها مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ دوم جوزا ۱۳۰۲ شمسی .
 - ۹- قانون موقت راجع به تقسیم محاکم ابتدائی بدرجات مختلفه و تشکیل صلحیه ها باصلاحیت نامحدود مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ ۳ جوزا ۱۳۰۲ شمسی .
 - ۱۰- قانون موقت تصرفات در قانون اصول محاکمات حقوقی راجع بمحاکم صلحیه مصوب کمیسیون قوانین عدلیه مورخ ۳۲ جوزا ۱۳۰۲ شمسی .
- بعد از تصویب این قوانین مجدداً قانون اجازه اجراء لوایح قانونی پیشنهادی وزارت عدلیه مورد تصویب کمیسیون دادگستری واقع گردید .

اجازه اجرای لوایح قانونی پیشنهادی وزارت عدلیه پس از تصویب

کمیسیون پارلمانی عدلیه ۱۰ عقرب ۱۳۰۳ شمسی

ماده واحده - وزیر عدلیه مجاز است کلیه لوایح قانونی را در دوره پنجم تقنینیه بمجلس شورای ملی پیشنهاد نموده و یا مینماید بعد از کمیسیون عدلیه مجلس شورای

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

ملی بموقع اجراء گذارده و پس از **آزمایش** آنها درعمل نواقصی را که درضمن جریان ممکن است معلوم شود تکمیل و ثانیاً برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد نماید. تبصره - لوائح مزبوره فوق در کمیسیون عدلیه مطرح و پس از شور اول طبع و توزیع خواهد شد.

کمیسیون مدتی را معین خواهد کرد که نمایندگان نظریات خود را در موضوع لایحه به کمیسیون بدهند و شور دوم پس از انقضای مدتی که معین شده است بعمل خواهد آمد.

این قانون که مشتمل بر یک ماده است در جلسه دهم عقرب ۳۰۲ شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملک

آزمایش قوانین در دوره وزارت مرحوم داور

در ۱۳۰۵ مرحوم داور مأمور تشکیلات عدلیه گردید و پیشنهادی بمجلس شورای ملی تقدیم نمود که باو اجازه داده شود بوسیله کمیسیونهایی که از اشخاص بصیر که سمت نمایندگی نداشتند در خارج از مجلس تشکیل دهد تا سوادی راجع باصلاح تشکیلات و محاکمات و استخدام قضات تهیه و بموقع اجرا گذارد و پس از آزمایش مدت شش ماه درعمل بمجلس شورای ملی برای تصویب پیشنهاد نماید این آزمایش غیر از منظور و هدف مرحوم **هشیر الدوله** بود و معایب بیشماری در برداشت که ذیلاً معایب آن با متن اختیارات نگاشته میشود.

مرحوم داور علاوه از استفاده از این اختیار اختیارات دیگری هم گرفت و قوانین بیشماری هم به کمیسیون دادگستری بعنوان آزمایش از قبیل قانون مجازات عمومی قانون اصول محاکمات حقوقی - قانون اصول تشکیلات - قانون مدنی - قانون تجارت و قوانین دیگری را پیشنهاد نمود و **اعضاء کمیسیون هم بعضی را نخوانده مانند قانون مدنی و بعضی ها را هم خوانده تصویب نینمودند و گایه اصول و ضوابط حقوقی در نتیجه وضع این قوانین از بین رفت و با هیچ اصلی از اصول تطبیق نینمود از قبیل صلاحیت ضابطین دادگستری برای رسیدگی بامور حقوقی مانند قانون جلوگیری از تصرف عدوانی و رفع مزاحمت مصوبه ۱۴ و ۱۸ اردیبهشت ماه ۱۳۰۹ و همچنین دخالت دادن مأمورین قوه مجریه را در امور قضائی مانند نایب الحکومه ها بعنوان مأمورین صلح طبق قانون مصوب مرداد ۱۳۰۹ و با ایجاد صلاحیت برای گایه دادگاههای استان جهت رسیدگی بشکایات فرجامی بر طبق ماده ۱۵ قانون تسریع محاکمات مصوب ۳ تیر ماه ۱۳۰۹ شمسی که مخالف اصل ۷۵ قانون اساسی است که میگوید در تمام مملکت یک دیوانخانه تمیز برای امور عرفیه دائر خواهد بود و آنها در شهر پایتخت و با اثر قهقرائی دادن به**

بعضی از امور جزائی و تعقیب پرونده‌های مختومه حتی درباره کسانی که نسبت بانها قرار منع تعقیب صادر شده و بمرحله قطعی رسیده است برطبق قانون مجازات مختلسین مصوب ۱۶ آذرماه ۱۳۰۶ و نیز ایجاد يك نوع کاپیتولاسیون داخلی برای اتباع کشور بر طبق قانون اجازه رعایت احوال شخصیه ایرانیان غیر شیعه در محاکم مصوبه ۲۱ تیرماه ۱۳۱۲ و تقاضای فرجام ماهوی در امور جزائی بر طبق ماده ۴۳۰ مکرر از اصول محاکمات جزائی مصوب ۸ بهمن ۱۳۱۲ و غیره که این عملیات مقالات جداگانه را ایجاب خواهد نمود.

اجازه اصلاح قوانین اصول تشکیلات و محاکمات و استخدام عدلیه

بوزیر فعلی عدلیه مصوب ۲۷ بهمن ۱۳۰۵ شمسی

ماده واحده - وزیر فعلی عدلیه مجاز است بوسیله کمیسیونهای مرکب از اشخاص بصیر مواد راجع باصلاح تشکیلات و محاکمات و استخدام عدلیه تهیه و بموقع اجرا بگذارد و تا پس از آزمایش مدت شش ماه درعمل بمجلس شورای ملی پیشنهاد نمایند کمیسیونهای مذکور چهار ماه پس از تصویب این قانون منحل میشوند.

مواد فعلی اصول تشکیلات و محاکمات و استخدام عدلیه مادام که بوسیله کمیسیونهای فوق‌الذکر مجلس شورای ملی با کمیسیون عدلیه تغییر نکرده بقوه خود باقی است و درعین حال مواد مصوبه کمیسیونها موقتاً معمول بها خواهد بود.

کمیسیونهای فوق برای اجرای موادی که تصویب مینمایند مدتی معین میکنند که پس از انقضاء آن مدت مواد مصوبه بموقع اجرا گذاشته میشود و پس از ابلاغ کمیسیونها در آن مواد دیگر حق تجدید نظر نخواهند داشت.

این قانون که مشتمل بریک ماده است درجلسه ۲۷ بهمن ماه هزار و سیصد و پنج شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی
حسین پیرنیا

معایب قوانین آزمایشی و قوانین مصوبه در کمیسیونهای دادگستری و خارج از آن

۱ - وضع قوانین اساساً روی مصلحت و حوائج عمومی است. مصلحت و حوائج عمومی باید ثابت و پایدار باشد و منافع خصوصی است که دائماً در تغییر است لذا تغییر سریع قوانین منافع عموم و مصالح جامعه را پایمال کرده و از مصلحت دور میباشد.

۲ - قانون بمنزله برنامه حیاتی افرادکشور است و افراد باید بوظایف مذکوره عارف و آشنا باشند و عدم ثبات قوانین موجب تزلزل حقوق افراد جامعه و جهل مردم باصول و مبانی قانونی است و تا مردم بیک رشته قوانین مأنوس و آشنا میشوند باید آن قوانین را از دماغ و مغز خود خارج نموده و رشته دیگر را جایگزین آن نمایند.

۳ - نزلزل قوانین در کشور ما بحدی رسیده که حتی مبرزترین قضات و وکلاء مجلسین که واضح قانون هستند و وکلاء دادگستری اطلاع کاملی نسبت بکلیه قوانین موضوعه نداشته و ندارند تا چه رسد با افرادی که فاقد سواد خواندن و نوشتن میباشند.

۴ - رعایت این اصل که **جهل بقانون رافع مسئولیت نیست** در موقعی تحقق پیدا میکند که فرهنگ در کلبه سرزمین کشور بسط و تعمیم داشته و افراد بیسواد در آن محیط پیدا نشود و آنقدر قوانین باید ثابت و پایدار باشد که در نتیجه اجراء و تمرین جزء فطرت و عادت مردم شود.

در محیطی که افراد از نظر شغلشان که معرفت و اطلاع و شناسائی بقوانین را ایجاب مینماید و عموماً از افراد فاضل و دانشمند بعلم حقوق و قوانین موضوعه میباشند جاهل بوجود کلیه قوانین باشند چه انتظاری از امثال **بر اعلی و زلتعلی و ارو جعلی و بر جعلی** که عاری از سواد و دانش هستند میتوان داشت و عدم رعایت قوانین را ذنب لایغفر برای آنان دانست.

چون مصلحت عموم در بین نیست حتی در تاریخ قانونگذاری ما دیده میشود که در یکدوره تقنینیه دولت وقت یک رشته قوانین را پیشنهاد کرده و مورد تصویب مجلسین واقع شده و شش ماه بعد همان دولت یا دولت دیگر قوانین دیگر را جایگزین آن نموده و نسخ آنها خواستار شده است.

از بدو مشروطیت الی یومنا هذا بقدری قانون در کشور ما وضع شده که تشخیص قوانین و مواد منسوخه از غیر منسوخه هم کار مشکل و دشواری شده است و بهمین دلیل است که در ذیل هر قانونی که وضع میشود این عبارت نوشته میشود که هر قانون و موادی که باین قانون مغایرت داشته باشد بملغی و از درجه اعتبار ساقط است.

۵ - قوانین کشورهای دیگر بیش از چند مجموعه نمیشد ولی قوانین سنواتی ما بقدری زیاد شده که یک کتابخانه را تشکیل میدهد و هر سالی که برسال دیگر میگردد یک مجموعه بر قوانین ما افزوده شده و هیچوقت هم قادر به تقسیم و طبقه بندی آن نخواهیم شد مگر موقعی که ثابت و پایدار شده و از آزمایش خارج گردد.

۶ - عده اعضاء کمیسیون مجلس بیش از ۱۸ نفر نبوده و نمیتوانند نماینده تمام مجلس شورای ملی و افکار و آراء جامعه ایران واقع شوند.

چون نمایندگان مجلس نماینده قسمتهای مختلف کشورند که هر کدام بنا باوضاع و احوال محل انتخاب میشوند و ۱۸ نفر وکیل که مظهر هیجده حوزه انتخابیه و با کمتر است چگونه میتواند قوانینی برای رفع احتیاجات تمام کشور با رعایت مصلحت و مقتضیات آن وضع کند و همین امر است که موجب تغییر سریع قوانین گردیده و حال آنکه نظر تمام نمایندگان ملت موجب تثبیت آن خواهد شد.

۷ - منافع عمومی و مصالح جامعه مستحیل در اغراض و منافع خصوصی این ۱۸ نفر میشود چنانکه در مورد تصویب **قانون استقلال قانون و کلاهی دادگستری** اعضاء

طریقه کشف جعل در تصر حاضر

کمیسیون دادگستری بعنوان مزد و پاداش و برای تأمین منافع خصوصی خود موادی در قانون گنجانیدند که با هیچ اصلی از اصول تطبیق نمیکند.

۸ - موضوع عدم ثبات قوانین بقدری حائز اهمیت است که منتهی به تضييع حقوق مردم شده و کسانی که مایلند سرمایه‌های خود را برای عمران و آبادی باین کشور بیاورند از لحاظ رعایت این اصل غلط جرئت چنین کاری را نداشته و در نتیجه به اقتصادیات کشور لطمه وارد می‌آورد.

۹ - ضرر دیگران از لحاظ اقتصاد داخلی است که روی عدم اعتماد بوضع موجود و روی تشتت قوانین و عدم ثبات آن سرمایه‌داران کوچک و بزرگ داخلی هم از تشکیل شرکت و صرف سرمایه‌ها در راه کشاورزی و صنعت کشور خودداری کرده و سرمایه‌ها را به خارج از کشور انتقال میدهند.

۱۰ - حق قضاوت برای قونسولها که کاپیتولاسیون میباشد به اتکاء و عذر عدم ثبات قوانین که منتهی به تزلزل حقوق میگردد ایجاد میشود و این پراکندگی و تغییرات پی‌درپی ممکن است بهانه‌ای بست خارجی‌ها داده و موجب سلب اعتماد آنان از مراجع قضائی کشور گردد.

۱۱ - عنوان قوانین آزمایشی توهین به مقام بشر و انسانیت است چه انسان شی و حیوان نیست که هر آن او را در مرحله آزمایشهای گوناگون قرار دهند زیرا جان و مال که در نتیجه آزمایش از بین رفت دیگر برگشت ندارد و این اعمال نیز شایسته یک ملت کهن سال که مهد تمدن جهان بوده است نمیشد.

۱۲ - این پراکندگی و کثرت قوانین و تغییرات روز افزون آن ایجاد استلاء مغزی و دماغی در افراد نموده و دائماً آنها را به جان هم انداخته و همین آشفتگی زمینه خوبی برای بعضی از مفسدین فراهم میسازد که از آب گل آلود ماهی بگیرند و این مشغولیات و هرج و مرج فکری و نگرانی و بی‌تکلیفی نیز زمینه مساعد برای اجرای سیاستهای خارجی فراهم مینماید.

۱۳ - قسمت اعظم از قوانین ما برای یک مورد و دعاوی خاصه در زمان معینی وضع گردیده که دیگر امروزه مصداقی نداشته و تاکنون بهیچوجه از مجموعه‌های قوانین ما در نتیجه عدم نسخ برداشته نشده است.

رفع تمام این معایب منوط به تشکیل شورای دولتی است و بردولت است فوراً لایحه قانونی آنرا برای تصویب به مجلس تقدیم نماید.

قوانین آزمایشی بعد از وزارت مرحوم داور

بعد از وزارت مرحوم داور هم وزرای دیگر از این سنت غلط پیروی نموده و قوانین آزمایشی را پیشنهاد نمودند که در کمیسیون دادگستری بموجب قانون اعطاء اختیارات به کمیسیون مزبور تصویب گردید که فعلاً در این مقاله به ذکر بعضی از این قوانین موقتی که بموجب اعطاء اختیارات به اشخاص داخلی و خارجی داده شد و با اینکه

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

بدون داشتن هیچگونه اختیاری به وضع مقرراتی در ضمن صدور تصویبنامه به افراد این کشور تحمیل نموده‌اند می‌پردازیم.

مقررات آزمایشی دکتر ملیسپو (Dr. Millspaugh) بصورت قوانین

بموجب قانون مصوب ۱۳ اردیبهشت ماه ۱۳۲۲ اختیاراتی به آقای دکتر ملیسپو داده شد که در مورد تنزل و تثبیت بهای اجناس مقرراتی وضع نماید و مقررات زیادی وضع گردید که اکثر آن در مجله سال ۱۳۲۳ مندرج است

تصویبنامه های خلاف قانون مرسوم قوام السلطنه

در سال ۱۳۲۰ از طرف مرسوم قوام السلطنه نخست وزیر وقت تصویبنامه های خلاف قانون در کلیه شئون حیاتی کشور وضع گردید که تمام آنها در مجموعه سال ۱۳۲۰ مندرج است و عجیبتر آنکه دیوان کشور که باید مجری قوانین موضوعه و ناظر اجرای آن در کلیه تصمیمات قضائی باشد همان تصویبنامه های خلاف قانون را بمنزله قانون دانسته و احکام زیادی در این باب صادر نمودند.

قوانین آزمایشی آقای دکتر محمد مصدق

آقای دکتر محمد مصدق هم بموجب قانون اعطاء اختیارات برای مدت شش ماه که بعداً تمدید گردید یک سلسله لوایح قانونی بمنوان آزمایش وضع نمود که ذیلاً عین اختیارات مزبور دوج میگردد

ماده واحده - شخصی آقای دکتر محمد مصدق نخست وزیر اختیار داده میشود از تاریخ تصویب این قانون تا مدت شش ماه لوایحی که برای اجرای مواد نه گانه برنامه دولت ضروری است و در جلسه هفتم مرداد ماه ۱۳۳۱ مجلس شورای ملی و در جلسه هفتم یازدهم مرداد ماه ۱۳۳۱ مجلس سنا بشرح ذیل.

- ۱ - اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای ملی و شهرداریها
- ۲ - اصلاح امور مالی و تعدیل بودجه بوسیله تقلیل در مخارج و برقراری مالیاتهای مستقیم و در صورت لزوم مالیاتهای غیر مستقیم
- ۳ - اصلاح امور اقتصادی بوسیله افزایش تولید و ایجادکار و اصلاح قوانین پولی و بانکی
- ۴ - بهره برداری از معادن نفت کشور با رعایت قانون نه مادهای اجرای قانون ملی شدن صنعت نفت و تهیه و تدوین اساسنامه شرکت ملی نفت
- ۵ - اصلاح سازمانهای اداری و قوانین استخدام کشوری و قضائی و لشگری.
- ۶ - ایجاد شورای محلی دردهات به منظور اصلاحات اجتماعی بوسیله وضع عوارض
- ۷ - اصلاح قوانین دادگستری
- ۸ - اصلاح قانون مطبوعات
- ۹ - اصلاحات امور فرهنگی و بهداشتی و وسایل ارتباطی

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

تصویب شده است تهیه نموده و پس از آزمایش آنها را منتهی در ظرف شش ماه که مدت این اختیار است تقدیم مجلسین نماید و تا موقعی که تکلیف آنها در مجلسین معین نشده لازم الاجراء میباشد.

این قانون که مشتمل بر ماده واحده است در جلسه روز دوشنبه بیستم مرداد ماه ۱۳۳۱ بتصویب مجلس سنا رسید.

نایب رئیس مجلس سنا دکتر سعید مالک

قوانین آزمایشی در کمیسیون مشترک مجلسین

پس از افتتاح مجلس ۱۸ عده از نمایندگان مجلس شورای ملی (قریب ۵۴ نفر که اکثر آنها از وکلاء دادگستری و قضاة بودند) طرح قانونی بقید دوفوریت تقدیم مجلس مینمایند که چون لوایح قانونی ناشیه از اختیارات آقای دکتر مصدق برخلاف قانون اساسی است ملغی و کان لم یکن است.

پس از تصویب دوفوریت طرح مزبور موضوع بکمیسیون دادگستری ارجاع شده و در آنجا پس از مذاکرات و مداخلات دولت وقت دایر بحاجت مبرم بان قوانین تحت این عنوان که از این لوایح قانونی اجرا شده حقوق مکتسبه برای افراد ایجاد گردیده و باید محفوظ باشد طرح قانونی پیشنهادی وکلاء باین صورت درآمد.

ماده واحده - گایه لوایح آقای دکتر محمد مصدق ناشیه از اختیارات حاصله از ماده واحده مصوب مرداد ۳۱ و ماده واحده تمدیدی آن مصوب بهمن ماه ۳۱ چون برخلاف قانون اساسی بوده ملغی است .

تبصره - دولت مکلفست هر یک از لوایح مذکور در فوق را که ادامه اجراء آنها را ضروری میدانند ظرف مدت ۱۵ روز بهریک از مجلسین تقدیم نماید لوایح مزبور بکمیسیونهای مربوطه مجلسین ارجاع میشود و کمیسیونها مکلفند بارعایت ماده ۴ آئیننامه مشترک مجلسین ظرف مدت سه ماه لوایح مزبور را مورد رسیدگی و اظهار نظر قرار دهند مقررات فعلی لوایح تقدیمی دولت تا اظهار نظر نهائی کمیسیونهای مشترک مجلسین موقتاً قابل اجرا میباشد لوایحی که بدین ترتیب مورد اصلاح و تصویب کمیسیون مشترک قرار میگردد تا تصویب نهائی مجلسین قابل اجراء بوده و لوایحی که کمیسیون رد نماید تا تصویب نهائی مجلسین قابل اجراء نیست .

این ماده واحده و تبصره در تاریخ ۱۸ آبان ۱۳۳۳ بتصویب مجلس میرسد و تبصره آن از طرف کمیسیون عدلیه مجلس پیشنهاد و بطرح قانونی ۵۳ نفر علاوه گردید .

پس از مدتی چهار ماه دیگر بر این مدت مقرر در تبصره افزودند باز هم پس از انقضای سه ماه دیگر بر آن افزودند و تمام لوایح دکتر مصدق را مورد حاجت تشخیص داده و تصویب نمودند جز دوسه لایحه مختصرمانند هزینه مقدماتی ثبت و هزینه دادرسی و حق پروانه و کالت و بابتکه مجلس سنا در مرحله آخر این اختیارات را غیر قابل تمدید دانست و

تصریح نمود و باینکه بنا بر تصویب مجلس کمیسیونهای مشترک حق اضافه و الحاق بر لوایح نامبرده ندارند هم بر آنها اضافه و الحاق نمود و هم برخلاف تصویب مجلس قوانین مالی و وضع مالیات نمود و باز هم برخلاف مصوب خودشان مجدداً در تاریخ ۱۶ مردادماه ۳۴ بعنوان اینکه وقت منقضی شده و ۲۴ فقره از لوایح دکتر مصدق باقی مانده و آنها هم مورد نیاز است برخلاف قانون اساسی و آئیننامه داخلی مجلس یکمترتبه ۲۴ فقره لایحه را ضمن یکماده واحده اجازه اجراء موقت دادند در صورتیکه هم این عمل و هم اعمال قبلی برخلاف قانون اساسی و مصوبه خود مجلسین بوده مضافاً بر اینکه آئیننامه مجلس میگوید هر لایحه باید جداگانه با مقدمه مبسوطی بمجلس تقدیم گردد و اینها ۲۴ لایحه قانونی را بمجلس علنی دادند و فوراً بایک قیام و قعود آنها تصویب کردند.

و با اینکه در مجلس از طرف یکی از وکلاء دادگستری تذکر داده شد که با ادامه این اعمال غلط و خلاف قانون اساسی لاقبل بر عایت آئیننامه خوبست جدا جدا لوایح ۲۴ گانه را تقدیم و اجازه اجراء موقت بخواهند با و جواب دادند چون این لایحه از مجلس سنا آمده اشکالی ندارد.

در صورتیکه سراپا اشکال و خلاف قانونست چه آئیننامه سنا هم همین تصریح را دارد که باید لوایح جدا جدا با مقدمه تقدیم شود گذشته از آن در آئیننامه مجلس در مبحث تقدیم لوایح مصرح است لایحه یا طرحی که از طرف دولت یا وکلاء تقدیم میشود باید دارای مقدمه بوده و هر لایحه جداگانه تقدیم شود.

و وکلاء اعم از نمایندگان مجلس شورای ملی و سنا میباشند گذشته از آنکه این ماده در آئیننامه هر دو مجلس موجود است و معلوم نیست با این بی اعتنائی باصول و بمقررات قانون اساسی و به آئیننامه داخلی که مخلوق و مولود فکر و دماغ خود وکلاء مجلس است و دائماً برخلاف آن رفتار میشود کار قانونگذاری این کشور بکجا خواهد رسید و امنیت قضائی و عدالت اجتماعی که رطب اللسان قوه مقننه است چگونه اجراء خواهد گردید؟

نیچه فیلسوف بزرگ آلمان معتقد است که هر کشوری نباید زبربار قوانین کشورهای دیگر که از حیث فکر و طرز زندگانی و محیط با او اختلاف دارند برود تا از نظر جلوگیری از اختلال مجبور به تغییر آن باشد بلکه عظمت هر کشوری با قوانین ثابت و پایدار آن کشور که جزء سرشت و طبیعت ثانوی افراد گردیده بستگی داشته تا هر فردی به برنامه حیاتی خود عارف و آشنا بوده و با کمال سهولت بتواند بوظایف قانونی خود اقدام نماید که عین عبارات این نویسنده آلمانی که به چندین زبان ترجمه شده است ذیلاً مینگاریم.

فارسی

ما همه حیوانات بارکش و خرهای زر و ماده خوبی هستیم ما را چه شباهتی با آنچه گل سرخ است که حتی از افتادن يك قطره ژاله یا شبنم بر بدنش میلرزد.

هیچ ملتی باقی نماند مگر اینکه ابتدا برای خود ارزشهای ثابتی
وضع کند ولی آن قومی که میل به بقا دارد نایستی ارزشهای خود را
با ارزشهای همسایگان یکی ساخته و از آنان اقتباس نماید .

هر قومی را جدول ارزشهای خاصی است که در حقیقت لوح فتوحات
و تقوی اوست این لوح انعکاس افکار عمومی و نمونه قدرت اراده
و خواسته های آن ملت میباشد .

من این علامت را بشما میدهم . هر ملتی مفهوم خاصی از نیکی
و بدی دارد که آنرا ملت همسایه نمی فهمد . این مفاهیم را از روی حقوق
و آداب و رسوم و سنن خود یافته است .

آلمانی

Wir sind allesamt hübsche lastbare Esel und Eselinnen.
Was haben wir gemein mit der Rosenknospe, welche
zittert, weil ihr ein Tropfen Tau auf dem Leibe liegt?

Leben könnte kein Volk, das nicht erst schätzte, will es
sich aber erhalten, so darf es nicht schätzen, wie der Nachbar
schätzt.

Eine Tafel der Güter hängt über jedem Volke. Siehe,
ist seiner Überwindungen Tafel; siehe, es ist die Stimme seines
Willens zur Macht.

Dieses Zeichen gebe ich euch: jedes Volk spricht seine
Zunge des Guten und Bösen: die versteht der Nachbar nicht.
Seine Sprache erfand es sich in Sitten und Rechten.

انگلیسی

We are all good beasts of burden, he-asses or she-asses!

What have we in common with the rose-bud that trem-
bleth when a dew-drop lieth on its body?

No people could live at all which did not first value.
But if it would survive, it must not value as its neighbour doth.

A table of values is set up over each people. Behold,
it is the table of its triumphs! Behold, it is the voice of its will
to power!

This sign I give unto you: each people speaketh its own
language of good and evil-which its neighbour understandeth
not. Each people hath found for itself its own language of cus-
toms and rights.

فرانسه

Nous sommes tous de braves ânes et ânesses chargés de fardeaux.

Q'avons-nous de commun avec le bouton de rose qui tremble parce qu'une goutte de rosée pèse sur lui?

Aucun peuple ne pourrait vivre qui ne commencerait par juger les valeurs; or, s'il veut se conserver, il ne doit pas juger comme juge son voisin.

Une table des valeurs est suspendue au-dessus de chaque peuple. Or, c'est la table de ce qu'il a surmonté, c'est la voix de sa volonté de puissance.

Ce signe, je vous le donne: chaque peuple a son langage du bien et du mal: son voisin ne le comprend pas. Il s'est inventé le langage de ses coutumes et de ses lois.

ایتالیائی

Noi tutti insieme siamo asini e asine destinati ad essere caricati.

Che cosa abbiam noi di comune col bottoncino della rosa, il quale trema per il peso di una goccia di rugiada?

Nessun popolo potrebbe vivere senza aver imparato innanzi tutto a valutare le cose; ma, se egli vuol conservarsi, non deve valutarle allo stesso modo del suo vicino.

Una tavola dei valori sta sospesa sopra ogni popolo. Ecco, quella è la tavola dei suoi sacrifici: la voce della sua volontà di dominazione.

Questo vi sia il mio insegnamento: ogni popolo parla a suo modo del bene e del male; e il suo linguaggio non è compreso dal vicino. Questo linguaggio egli lo foggia secondo i suoi usi e i suoi diritti.

ترکی

Biz hepimiz pekâlâ mütehammil erkek ve dişî eşekleriz.

Vücutünün üzerinde bir damla çig var diye titreyen bir gül goncasile müsterək neyimiz var.

Kıymet hükmü olmayan hiç bir millet yaşayamaz. Fakat yaşamak isterse komsusunun hükümlerinden ayrı hükümlere sahip olmalıdır.

Her milletin üstünde bir kıymetler levhası asilidir. Bak bu, o milletin zaferinin levhasıdır, Bu o milletin kudret iradesinin sesidir.

Size su işaretini veririm: Her millet kendi «iyi» ve «fena» sindan bahseder, bunu komşu anlamaz. O, dilini örf ve hukuksunda yaratmıştır.

عربی

افلسنا کلنا دواب واکل دابة منا وقرها ؟ وهل من شبه بیننا و بین برعم الورد یر تجف متضایقاً لسقوط قطرة الندی علیه ؟

تحقق ان لیس علی الارض من شعب تحلوه الحیاة دون ان ینحضع النظم والسنن لتقدیره ، وان کل شعب یری من واجبه ، اذا اراد الحیاة ، ان یجی بتقدیر ینحرف عن تقدیر من یجاوره من الشعوب .

اقد علق کل شعب فوق رأسه لوح شریعتہ ، و سطر علیه ما اجتاز من عقبات وما تضرر ارادته من عزم .

والیکم الدلیل : ان لكل شعب بیانه عن الخیر والشر ، و حیرة هذا الشعب لاتفهم هذا البیان الذی اوجده لنفسه محمداً به شرأعه و تقالیده .

تاقوانین موضوعه درهر کشوری وضع ثابت بخود نگیرد محال است حقوق و منافع افراد و جامعه تامین گردد و حس میهن پرستی در مردم آن سرزمین تقویت پیدا کند.

قوانین ثابت در هر کشوری نه فقط افراد داخلی را علاقمند بآن کشور میکند بلکه موجب جلب سرمایه های خارجی از اطراف و اکناف نیز میگردد .

حافظه و دماغ افراد که صدی نود آن بی سواد هستند تاب مقاومت اینهمه قوانینی را که در معرض تغییرند نخواهد داشت .

مردم این کشور در نتیجه تورم قوانین متشتت و متغیر به امتلاء دماغی مبتلا شده و از عهده هضم آنها بر نمیآیند .

پنجاه سال از عمر مشروطیت ما میگذرد و جشن آنرا هم برپا نمودیم ولی هنوز در مرحله آزمایش قوانین هستیم .

این شعر سعیدی بیشتر در باره ما مصداق پیدا میکند :

ای که پنجاه رفت و درخواهی مگر این پنج روزه دریایی

جان و مالی باقی نمانده است که دیگر مورد آزمایش واقع شود .
این عوامل است که ایجاد فساد در هر محیطی مینماید .
تحول در هر کشور مبارزه با اینگونه عوامل که مخرب حیات فردی
و اجتماعی است میباشد و بس .
کی باید ما را به سر منزل مقصود رهبری کند .
باید این مفاهیم و این سنت غلط را از اذهان دور سازیم تا بر رفع
مشکلات فائق شویم .
قوانین باید سنوات عدیده بر مردم حکومت داشته باشد تا جزء
عادات و ملکه آنان شود .
حقوق و قوانین ثابت در هر کشوری ملازمه با حیات ثابت دارد .
ترازل حقوق و قوانین ملازمه با ترازل حیات دارد .
آزمایش قانون به معنی اعتراف و اضعین به جهل خود از نظر غرض
و مصلحت اجتماع و فوائد آن میباشد و چیزی که نتایج و آثارش بر مقنن
مجهول است چگونه آنرا تحت عنوان قانون بر مردم تحمیل میکنند .
حیات مردم نباید دستخوش اغراض و سیاستهای گوناگون و شخصی
دولتهای وقت قرار گیرد .
مردم را باید به اجرای مقررات ثابتی عادت داد و از آنان تکلیف
خواست .
طبیعت چیزی غیر از عادت نیست .
تریت هم نوعی از عادت است .
در کلیه کشورها اجرای قوانین در عداد عادیات محسوب میشود
و روی همین اصل است که نظم و امنیت به تمام معنی در آن نواحی
مستقر میباشد .
یک روز عمر در کشوری که قوانین ثابت دارد برابری با ده سال
عمر در کشورهای دیگر میکند .
طول عمر در کشورهایی که قوانین آزمایشی بر افراد حکومت میکند
دلیل برزیادی سن و عمر نیست .
زیادی عمر برای کسی است که بیشتر طعم و مزه زندگی را چشیده
باشد و بهیچوجه برای حفظ جان و مالش نگران و در ترازل نباشد .
اگر کسی چند سال با قوانین ثابت بهتر زندگی کند و به سؤر رود
بهتر است که صدسال در حال آزمایش و نزع و جان کندن باشد .

زندگمی کردن نفس کشیدن نیست آنهم نفس دزده نه نفس آشکار .
زندگمی فعالیت و بکار بردن قوای جسمانی و روحانی است بطوریکه
احساس کنیم زنده هستیم مشروط بر اینکه حقوق و نایب فعالیتهاى مشروع
ما متزلزل نبوده و هر آن در معرض آزمایش واقع نشویم .
در شکم مادر چمباتمه زده ایم . در دوره شیرخوارگى در قنذاق پیچیده
شده ایم . در دوره رشد هم گرفتار بندهای قوانین آزمایشی که مانند تار عنکبوت
اطراف ما را احاطه کرده میباشیم . و در موقع سر دادن هم ما را در کفن
می پیچانند لذا همه وقت در اسارت بسر برده و از نعمت آزادی بهره و نمره ای
نداشته ایم .

هیچیک از وزراء و کلاء مجلسین و وکلای دادگستری و قضات
و مستشاران تمیز با اینکه کارشان ایجاب میکند که قوانین را بدانند عارف
و آشنا به کلیه قوانین موضوعه نبوده تا چه رسد به دیگران که از نعمت فرهنگ
هم بی بهره میباشند در اینصورت چگونه میتوان گفت که جهل به قانون رافع
مسئولیت نخواهد بود .

این اصل در کشورهائی باید عملی گردد که قوانین آنان ثابت و فرهنگ
هم طوری تعمیم پیدا کرده باشد که تمام از نعمت سواد و دانش بهره مند
باشند در غیر اینصورت مصادق این آیه شریفه *كَمْ مَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَثْقَارًا*
خواهند بود .

چون فرهنگ و قوانین ثابت در کشورهای متمدنه حکومت میکند
قوانین جزء عادت و طبیعت و سرشت و فطرت افراد شده و بهیچ عذری
نمیتوانند از اجرای آن سرپیچی نمایند

یکی از سفرای خارجه يك روز در ضمن مصاحبه با شخصی میگفت معنی
آزمایش قوانین را نمی فهمم در کشوری که جان و مال افراد در معرض
آزمایش باشد چطور میتوان در آن کشور زیست نمود .

افراد ایران موش - قورباغه - میمون - خرگوش و خوکچه های
هندی نیستند که در معرض آزمایش در حال حیات واقع گردند .

آزمایش قوانین موجب سلب کلیه حقوقی است که قانون اساسی
باتباع کشور داده و جان و مال و مسکن و شرف و ناموس آنان همیشه
در معرض تغییر و تزلزل میباشد .

تثبیت و تحکیم قوانین موضوعه بمنزله تحکیم اصول و مبانی قانون
اساسی میباشد .

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

اول مصلحت اجتماع را در نظر بگیرید بعد به وضع قوانین پردازید نه اینکه اول قوانین را وضع کنید و بعد در جستجوی مصلحت عموم و نتایج حاصله از اجرای قوانین بپردازید .

این طریق ناهموار و بلالانتهاست و ما را بسر منزل مقصود نمی‌رساند. اینها هدفهای مبهم و غیر ممکن الوصول بوده و مانند غریقی است که بهر تخته پاره‌ای دست دراز کند .

در هر صورت قوانین باید ثابت و پایدار باشد تا هر کس بوظایف خود واقف و آشنا گردد و قوانین آزمایشی این منظور را تأمین نمی‌کند.

در انجیل متی در آیات ۱۰ - ۱۱ - ۱۲ - ۱۳ - ۱۴ از باب ششم در ضمن دعا از خداوند تقاضا میشود که چون ما توانائی آزمایش را نداریم از این امر ما را معاف بدار که عین دعای مزبور ذیلاً درج میگردد .

ای پدر ما که در آسمانی. نام تو مقدس باد. ملکوت تو نیز بیاید. اراده تو چنانکه در آسمان است بر زمین نیز کرده شود. نان کفاف ما را امروز بماند . و قرضهای ما را بخش چنانکه ما نیز قرضداران خود را میبخشیم . و ما را در آزمایش میاور بلکه از شریر ما را رهائی ده زیرا ملکوت و قوت و جلال تا ابد آباد از آن تست .

روی همین اصل است که مجموعه قوانین مذهبی ما که قرآن است ثابت معرفی گردیده تاجزه خون و فطرت مؤمنین و پیروان آن گردد و در سوره فصلت آیه ۴۴ همین معنی را نیز تأیید مینماید و میفرماید .

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلَ مَنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

این احکام ثابت و پایدار بوده و بهیچوجه در حال حاضر و آینده باطل نگردیده و از آثار حکیم ستوده که خداوند میباشد نازل گردیده است .

در قرآن مجید فقط سوره‌ای بنام **آزمایش** هست که **ممتحنه** نام دارد و این آزمایش در باره زنان مهاجر عملی میگردد که مبدا مسلمین و مؤمنین پای بند احساسات شده و شیفته ظواهر آنان گردند و آنان هم از این فرصت استفاده کرده و در سایه ازدواج و معاشرت و بی بردن به سنویات مسلمین به عملیات جاسوسی ادامه دهند که آیه مبارکه عیناً درج میگردد

آیه ۹۰ از سوره ممتحنه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنوهن .

در جای دیگر هم به آزمایش اشاره شده است و آن این است که گرویدن و پیروی کردن از قوانین و اصول ثابت که قرآن است و احترام به فرستاده خدا که ناشر این احکام ثابت است خود بمنزله آزمایش صفای قلب و پاکی طینت میباشد که در نزد خداوند مأجور خواهد بود که عین آیه ذیلاً نگاشته میشود .

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

آیه ۴ از سوره الحجرات.

ان الذين يفضون اصواتهم عند رسول الله اولئك الذين امتحن الله

قلوبهم للفقوى لهم مغفرة و اجر عظيم .

که ترجمه اش این است . کسانی که نهایت درجه احترام و رعایت نزاکت را درباره فرستاده مآکه ناشر احکام و اصول ثابت است مرعی میدارند کسانی هستند که قلوب آنان از لحاظ تقوی و پرهیزگاری مورد آزمایش خداوند واقع گردیده و آرزیده و مأجور خواهند بود .

در هر حال همه واضعین قوانین و سنت غلط رفتند و دیگران هم دیر یا زود میروند و جز آثارشوم از خود چیزی باقی نخواهند گذاشت زیرا کشت قوانین آزمایشی نتیجه اش همین میباشد و بس . لذا کشت خود را عوض کنید تا محصول بهتری بدست آورید و کلمات ابی محمد قاسم نویسنده مقامات حریری را با اشعار فردوسی که ذیل درج میگردد در هر حال و مقامی هستید نصب العین خود قرار دهید .

اما الحمام میعادك . فما اعدادك

مرگ و عده گاه تو است پس توشه راه تو چه خواهد بود

و بالمشيب انذارك . فما اذارك

پیری اعلام خطر تو میباشد پس عذر بهانه های تو چیست

و في اللحد مقيلك . فما قيلك

قبر خوابگاه تو است پس حرف حسابی تو چیست

والى الله مصيرك . فمن نصيرك

به طرف خدا رهسپار هستی پس یار و یاور تو کیست

طالما أيقظك الدهر فتعاسيت

مدتی است که روزگار ترا بیدار کرده باز هم چرت میزنی و در خوابی

و جذبك الوعظ فتعاسيت

و نصیحت و اندرز تو را شیفته و مجذوب کرده باز هم خود را عقب میکشی

وتجلت لك العبر فتعاميت

موجبات عبرت برای تو آشکار میشود ولی خود را بکوری میزنی

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

و حَصْحَصْ لَكَ الْحَقُّ فَتَمَارِيتُ

حقیقت برای تو ظاهر میشود ولی در حال تردید و شک بسر میبری

وَأَذْكُرُكَ الْمَوْتَ فَتَنَاسَيْتُ

مرگ به تو یاد آوری میشود ولی فراموش میکنی

وَأَمْكُنْكَ أَنْ تَوَاسِيَ فَمَا آسَيْتُ

قادر به تقسیم مال و عدالت اجتماعی هستی ولی چیزی در حق کسی روا نمیداری

تَوَثَّرَ فَلَسَا تَوْعِيَهُ . عَلِيٌّ ذِكْرُ تَعِيَهُ

جمع کردن پول را در صندوق به حفظ آئین خود برتری میدهی

و تَخْتَارُ قَصْرًا تَعْلِيَهُ . عَلِيٌّ بَرُّ تَوَلِيَهُ

بر پا کردن کاخ و قصرهای با عظمت را به کمک کردن ب دیگران ترجیح میدهی

تَأْمُرُ بِالْعَرَفِ وَتَنْتَهَكُ حِمَاهُ

مردم را به نیکوئی و امیداری ولی خودت قدغن را میشکنی

و تَحْمِي عَنِ النِّكَرِ وَلَا تَتَحَامَاهُ

منع میکنی مردم را از کارهای زشت ولی خودت اجتناب نمیکنی

اشعار فردوسی

درو سر گاو عمر آب و ما کشت اوی

بدین دو نوند سپید و سیاه

بودشان گذر سوی شهر دگر

بنوبت رسیده بمنزل فراز

نماید سر انجام و آغاز خویش

برش پر ز خون سواران بود

پر از ماهرخ جیب پیراهنش

که با کس نسازد سرای سپنج

گر از مرد دانا سخن بشنوی

شی در جهان شادمان نغنوی

جهان کشتزار است با رنگ و بوی

بجائیم همواره تازان براه

چنان کاروانی کزین شهرل بر

یکی پیش و دیگر ز پس مانده باز

زمین سر گشاده کند راز خویش

کنارش پر از تاجداران بود

پر از مرد دانا بود دامنش

یا تا نداریم دل را به رنج

نگیرد ترا دست جز نیکوی

و گر بد کنی جز بدی ندروی

لذا از بسط مقال و تصدیع معذرت خواسته و اگر عمری باقی و توفیقی حاصل و مانعی در بین نباشد به بحث بقیه مقاله جعل خواهیم پرداخت و توفیق خوانندگان گرام را از خداوند خواستاریم .